

COMMUNITY PHARMACIST - OPPORTUNITIES AND IMPORTANT ROLE IN HEALTH CARE

Nguyen Xuan Hung*

Hai Duong Central College of Pharmacy - 324 Nguyen Luong Bang, Le Thanh Nghi Ward, Hai Phong City, Vietnam

Received: 13/09/2025

Revised: 02/10/2025; Accepted: 09/10/2025

ABSTRACT

Objectives: To review the role, practice models, and career opportunities of community pharmacists in healthcare systems.

Methods: A literature review was conducted using sources from WHO, FIP, PGEU, PubMed, and Vietnamese health policy documents.

Results: Community pharmacists are increasingly involved in primary healthcare through medicine dispensing, pharmaceutical counseling, and chronic disease management. Successful models in France, Denmark, Switzerland, Canada, and Vietnam demonstrate their critical contributions.

Conclusions: Community pharmacists play a pivotal role in enhancing treatment outcomes, promoting safe medicine use, and improving equitable access to healthcare services.

Keywords: Community pharmacist, primary healthcare, pharmacy model, drug use consultation, pharmaceutical care, health system.

*Corresponding author

Email: hung.hccpc.24424@gmail.com **Phone:** (+84) 915570189 **Http:** <https://doi.org/10.52163/yhc.v66iCD18.3481>

DƯỢC SĨ CỘNG ĐỒNG - CƠ HỘI VÀ VAI TRÒ QUAN TRỌNG TRONG CHĂM SÓC SỨC KHỎE

Nguyễn Xuân Hùng*

Trường Cao đẳng Dược Trung ương Hải Dương - 324 Nguyễn Lương Bằng, P. Lê Thanh Nghị, Tp. Hải Phòng, Việt Nam

Ngày nhận: 13/09/2025

Ngày sửa: 02/10/2025; Ngày đăng: 09/10/2025

ABSTRACT

Mục tiêu: Tổng quan vai trò, mô hình hoạt động và cơ hội nghề nghiệp của dược sĩ cộng đồng trong chăm sóc sức khỏe.

Phương pháp: Tìm kiếm, phân tích tài liệu khoa học từ PubMed, WHO, FIP, PGEU và các chính sách quốc gia có liên quan.

Kết quả: Dược sĩ cộng đồng ngày càng tham gia nhiều hơn vào chăm sóc sức khỏe ban đầu thông qua việc cấp phát thuốc, tư vấn dược phẩm và quản lý bệnh mãn tính. Các mô hình thành công ở Pháp, Đan Mạch, Thụy Sĩ, Canada và Việt Nam chứng minh những đóng góp quan trọng của họ.

Kết luận: Dược sĩ cộng đồng là lực lượng y tế chủ chốt giúp nâng cao hiệu quả điều trị, giảm gánh nặng cho hệ thống y tế và thúc đẩy tiếp cận chăm sóc sức khỏe công bằng.

Từ khóa: Dược sĩ cộng đồng, chăm sóc sức khỏe ban đầu, mô hình nhà thuốc, tư vấn sử dụng thuốc, hệ thống y tế.

1. ĐẶT VẤN ĐỀ

Hệ thống y tế toàn cầu và Việt Nam đang đối mặt với một sự thay đổi mô hình bệnh tật sâu sắc, với gánh nặng ngày càng gia tăng của các bệnh mạn tính không lây như đái tháo đường, tăng huyết áp, tim mạch và sự già hóa dân số [1], [2]. Bối cảnh này đặt ra những thách thức lớn cho mô hình chăm sóc sức khỏe truyền thống, vốn tập trung chủ yếu vào điều trị cấp tính tại bệnh viện và phòng khám, đồng thời bộc lộ những hạn chế về chi phí, quá tải nhân lực và khả năng tiếp cận của người dân.

Trong nỗ lực tìm kiếm các giải pháp bền vững, vai trò của dược sĩ cộng đồng đang nổi lên như một mắt xích chiến lược. Với vị thế là chuyên gia y tế gần gũi và dễ tiếp cận nhất, họ không chỉ là điểm cung ứng thuốc mà còn là “điểm chạm đầu tiên” trong mạng lưới chăm sóc sức khỏe. Vai trò của họ đang có sự chuyển dịch mạnh mẽ từ một người cấp phát thuốc đơn thuần (product-centric) sang một nhà cung cấp dịch vụ chăm sóc sức khỏe ban đầu (patient-centric), tham gia tích cực vào việc sàng lọc bệnh, quản lý bệnh mãn tính, tư vấn tuân thủ điều trị và nâng cao sức khỏe cộng đồng [3], [4].

Trên thế giới, nhiều quốc gia đã thể chế hóa vai trò mở rộng này và chứng minh được hiệu quả rõ rệt

trong việc cải thiện kết quả điều trị và tối ưu hóa chi phí y tế [5]. Tuy nhiên, tại Việt Nam, nhận thức về vai trò mở rộng này và các mô hình hoạt động hiệu quả vẫn còn chưa được hệ thống hóa một cách đầy đủ, trong khi tiềm năng để phát huy nguồn lực này là rất lớn.

Xuất phát từ thực tiễn đó, bài nghiên cứu tổng quan này được thực hiện nhằm mục tiêu tìm hiểu các mô hình hoạt động tiên tiến và vai trò mở rộng của dược sĩ cộng đồng trên thế giới, cơ hội của dược sĩ cộng đồng tại Việt Nam.

2. PHƯƠNG PHÁP TỔNG QUAN

Bài viết thực hiện tổng quan tài liệu từ các nguồn: Tổ chức Y tế Thế giới (WHO), Liên đoàn Dược quốc tế (FIP), nhóm Dược châu Âu (PGEU), các cơ sở dữ liệu như PubMed, Google Scholar, và các tài liệu chính sách, báo cáo ngành Dược tại Việt Nam từ năm 2010-2025.

Từ khóa tìm kiếm gồm: community pharmacist, primary health care, pharmaceutical care, pharmacy practice.

*Tác giả liên hệ

Email: hung.hccpc.24424@gmail.com Điện thoại: (+84) 915570189 <https://doi.org/10.52163/yhc.v66iCD18.3481>

- Tiêu chuẩn lựa chọn: các bài báo, báo cáo có nội dung liên quan trực tiếp đến vai trò, mô hình và đào tạo dược sĩ cộng đồng.
- Tiêu chuẩn loại trừ: các tài liệu không có hệ thống hoặc không liên quan trực tiếp đến chủ đề.

3. KẾT QUẢ TỔNG QUAN

3.1. Xu hướng quốc tế: dược sĩ cộng đồng là nhà cung cấp dịch vụ chăm sóc sức khỏe tích hợp

Tại các quốc gia có nền y tế phát triển, vai trò của dược sĩ cộng đồng đã trải qua một cuộc cách mạng, chuyển đổi từ một vị trí tập trung vào sản phẩm (cấp phát thuốc) sang một nhà cung cấp dịch vụ lâm sàng lấy bệnh nhân làm trung tâm. Họ không còn chỉ là điểm cuối của chuỗi cung ứng dược phẩm mà đã trở thành một mắt xích quan trọng, được tích hợp sâu rộng vào hệ thống chăm sóc sức khỏe ban đầu. Sự chuyển dịch này được thể hiện rõ nét qua các mô hình đổi mới, tập trung vào 3 trụ cột chính: tích hợp dữ liệu, quản lý bệnh mạn tính và hợp tác liên ngành [2], [3].

3.1.1. Tích hợp dữ liệu và quản lý thuốc toàn diện (comprehensive medication management) [5], [6]

Một trong những thách thức lớn nhất của y tế hiện đại là sự phân mảnh thông tin, khi bệnh nhân có thể khám ở nhiều bác sĩ và nhận thuốc từ nhiều nhà thuốc khác nhau. Để giải quyết vấn đề này, nhiều quốc gia đã tiên phong trong việc tích hợp dữ liệu:

- Mô hình “dossier pharmaceutique” (hồ sơ thuốc điện tử) tại Pháp: đây là một hệ thống quốc gia, cho phép dược sĩ cộng đồng, với sự đồng ý của bệnh nhân, truy cập vào một hồ sơ điện tử bảo mật ghi lại toàn bộ lịch sử các loại thuốc (cả kê đơn và không kê đơn) mà bệnh nhân đã nhận trong vòng 4 tháng gần nhất (và lên tới 3 năm đối với vắc-xin và các thuốc sinh học). Vai trò của dược sĩ tại đây không chỉ là người xem thông tin, mà là một “người gác cổng an toàn”. Trước khi cấp phát một loại thuốc mới, họ có thể ngay lập tức kiểm tra nguy cơ tương tác thuốc, cấp phát trùng lặp, hay các vấn đề tiềm tàng khác. Mô hình này đã trao quyền cho dược sĩ, biến họ thành một tuyến phòng thủ chủ động, giúp nâng cao đáng kể an toàn trong sử dụng thuốc cho toàn dân.

- Các chương trình quản lý thuốc tại Canada: tại đây, dược sĩ cung cấp các dịch vụ đánh giá và quản lý thuốc toàn diện (medication review). Đây là một buổi tư vấn chuyên sâu, một-đối-một, đặc biệt dành cho bệnh nhân mắc nhiều bệnh mạn tính và sử dụng đồng thời nhiều loại thuốc. Dược sĩ sẽ rà soát toàn bộ các loại thuốc bệnh nhân đang dùng, bao gồm cả thuốc kê đơn, OTC, và thực phẩm chức năng, từ đó xác định các vấn đề liên quan đến thuốc, tối ưu hóa phác đồ điều trị và xây dựng một kế hoạch hành động cùng với bệnh nhân và bác sĩ điều trị.

3.1.2. Nâng cao tuân thủ điều trị và quản lý bệnh mạn tính

Không tuân thủ điều trị là một trong những nguyên nhân chính dẫn đến thất bại trong điều trị các bệnh mạn tính. Nắm bắt được điều này, dược sĩ cộng đồng đã trở thành những nhà tư vấn và huấn luyện viên sức khỏe.

Mô hình “dịch vụ hỗ trợ sự tuân thủ” tại Đan Mạch: đây không phải là một lời khuyên đơn thuần, mà là một chương trình có cấu trúc rõ ràng. Dược sĩ sẽ thực hiện các buổi tư vấn định kỳ, sử dụng các kỹ thuật phỏng vấn tạo động lực để tìm ra nguyên nhân sâu xa của việc không tuân thủ (quên, tác dụng phụ, chi phí, niềm tin sai lệch...). Dựa trên đó, họ sẽ cùng bệnh nhân xây dựng các giải pháp cá nhân hóa như sử dụng hộp chia thuốc, đặt lịch nhắc nhở, và cung cấp kiến thức để bệnh nhân hiểu rõ tầm quan trọng của việc điều trị. Qua đó, dược sĩ giúp bệnh nhân trở thành một đối tác tích cực trong việc quản lý sức khỏe của chính mình.

3.1.3. Hợp tác liên ngành và mở rộng dịch vụ chăm sóc ban đầu [7], [8]

Một bước tiến xa hơn là việc trao quyền cho dược sĩ cộng đồng tham gia trực tiếp vào việc chẩn đoán và điều trị các bệnh lý thông thường, giúp giảm tải cho hệ thống y tế.

Dịch vụ “netCare” tại Thụy Sĩ: mô hình này là một minh chứng xuất sắc cho sự hợp tác hiệu quả giữa bác sĩ và dược sĩ. Khi một bệnh nhân đến nhà thuốc với một triệu chứng thông thường (ví dụ: viêm họng, nhiễm trùng tiểu không biến chứng), dược sĩ sẽ sử dụng một quy trình sàng lọc và chẩn đoán được chuẩn hóa (triage protocol) trên nền tảng kỹ thuật số. Dựa trên kết quả đánh giá, dược sĩ có thể đưa ra một trong ba quyết định: (1) Cung cấp một loại thuốc không kê đơn; (2) Cấp phát một loại thuốc kê đơn đặc thù theo quy trình mà không cần đơn của bác sĩ; hoặc (3) Chuyển bệnh nhân đến bác sĩ (có thể thông qua một cuộc gọi video tư vấn từ xa ngay tại nhà thuốc). Mô hình này không chỉ mang lại sự tiện lợi, nhanh chóng cho bệnh nhân mà còn tối ưu hóa nguồn lực y tế, để các bác sĩ có thể tập trung vào những ca bệnh phức tạp hơn.

3.2. Thực tiễn tại Việt Nam: đa dạng hóa vai trò và tiềm năng của dược sĩ cộng đồng [2], [9]

Tại Việt Nam, vai trò cốt lõi và phổ biến nhất của dược sĩ cộng đồng gắn liền với các cơ sở bán lẻ thuốc. Tuy nhiên, với nền tảng kiến thức y dược vững chắc, người dược sĩ còn có nhiều cơ hội phát triển sự nghiệp ở các lĩnh vực đa dạng khác.

3.2.1. Vai trò cốt lõi tại nhà thuốc cộng đồng

- Tư vấn và cấp phát tại cơ sở bán lẻ: đây là vị trí phổ biến nhất, làm việc tại các nhà thuốc, quầy thuốc truyền thống và các chuỗi nhà thuốc hiện đại. Vai trò

của dược sĩ tại đây đã vượt ra ngoài việc bán thuốc, tập trung vào tư vấn chuyên sâu: giải thích căn cứ về cách sử dụng, liều lượng, tác dụng phụ, tương tác thuốc; đồng thời tư vấn về chế độ dinh dưỡng, sinh hoạt và tự chăm sóc phù hợp với từng bệnh nhân.

- Tư vấn sức khỏe trực tuyến: cùng với sự bùng nổ của công nghệ số, dược sĩ cộng đồng đang mở rộng hoạt động sang các nền tảng bán thuốc và chăm sóc sức khỏe trực tuyến. Họ thực hiện tư vấn từ xa, giúp người dân ở mọi vùng miền có thể tiếp cận thông tin y tế đáng tin cậy một cách nhanh chóng.

3.2.2. Các vị trí việc làm và hướng phát triển sự nghiệp khác cho dược sĩ [2], [3]

- Dược sĩ lâm sàng (tại bệnh viện, phòng khám): hỗ trợ bác sĩ trong việc lựa chọn thuốc, tối ưu hóa phác đồ điều trị, kiểm tra đơn thuốc, giám sát phản ứng có hại của thuốc (ADR) và tư vấn trực tiếp cho bệnh nhân nội trú và ngoại trú.

- Dược sĩ trong ngành công nghiệp dược (sản xuất, kinh doanh, R&D): làm việc tại các doanh nghiệp sản xuất và phân phối với các vai trò như nghiên cứu phát triển sản phẩm mới, đảm bảo chất lượng (QA/QC), hoặc giới thiệu sản phẩm và đào tạo kiến thức cho đội ngũ bán hàng.

- Dược sĩ trong lĩnh vực quản lý nhà nước: công tác tại các cơ quan như Bộ Y tế, Cục Quản lý Dược, Sở Y tế. Họ tham gia vào việc xây dựng và thực thi chính sách y tế, quản lý chất lượng thuốc, cấp phép lưu hành và giám sát hoạt động của ngành dược.

- Dược sĩ trong giáo dục và các tổ chức phi chính phủ (NGOs): trở thành giảng viên tại các trường đại học, cao đẳng y dược, hoặc làm việc cho các tổ chức y tế trong và ngoài nước (WHO, UNICEF...), tham gia vào các dự án nâng cao sức khỏe cộng đồng.

3.3. Định hướng phát triển

Nhận thức rõ xu hướng toàn cầu và tầm quan trọng của việc sử dụng thuốc hợp lý, an toàn, hiệu quả, Nhà nước Việt Nam đang đặc biệt quan tâm và khuyến khích các hoạt động tư vấn, chăm sóc sức khỏe tại cộng đồng. Đây là điều kiện thuận lợi để vai trò của dược sĩ cộng đồng được mở rộng và nâng cao vị thế. Tuy nhiên, điều này cũng đặt ra yêu cầu cấp thiết về việc xây dựng một đội ngũ nhân lực có trình độ kiến thức vững vàng và kỹ năng chuyên môn cao. Để đáp ứng nhu cầu này, công tác đào tạo đóng vai trò then chốt. Trường Cao đẳng Dược Trung ương Hải Dương là đơn vị được cho phép triển khai chương trình đào tạo dược sĩ cộng đồng trình độ cao đẳng. Chương trình được thiết kế nhằm trang bị cho sinh viên không chỉ kiến thức dược lý vững chắc mà còn các kỹ năng mềm và kỹ năng quản lý chuyên nghiệp (tư vấn, giao tiếp, quản trị nhà thuốc), góp phần quan trọng vào việc xây dựng một đội ngũ dược sĩ cộng đồng chất lượng cao, sẵn sàng đáp ứng yêu cầu của xã hội trong giai đoạn mới.

4. BÀN LUẬN

Các mô hình thành công tại Pháp, Đan Mạch hay Thụy Sĩ đều có một điểm chung cốt lõi: chúng được xây dựng trên một nền tảng được chuẩn hóa và tích hợp. “Dossier Pharmaceutique” không phải là phần mềm của một nhà thuốc riêng lẻ, mà là một hệ thống dữ liệu quốc gia. Dịch vụ “netCare” không phải là sáng kiến tự phát, mà là một quy trình hợp tác được chuẩn hóa giữa hiệp hội bác sĩ và dược sĩ [10], [11]. Chính sự tích hợp mang tính hệ thống này đã trao quyền và tạo ra hành lang pháp lý an toàn để dược sĩ cộng đồng thực hiện các vai trò mở rộng, từ đó chuyển đổi nhà thuốc từ một điểm bán lẻ thành một trạm y tế cơ sở.

Ngược lại, tại Việt Nam, các hoạt động tư vấn và chăm sóc tại nhà thuốc cộng đồng hiện nay phần lớn vẫn dựa vào nỗ lực và kiến thức của cá nhân người dược sĩ trong khuôn khổ một doanh nghiệp đơn lẻ. Thiếu một hệ thống hồ sơ sức khỏe điện tử quốc gia có thể truy cập, thiếu các quy trình hợp tác liên ngành chính thức và quan trọng nhất là thiếu một cơ chế chi trả cho các dịch vụ tư vấn (hiện tại doanh thu chủ yếu vẫn đến từ lợi nhuận bán thuốc), vai trò của dược sĩ cộng đồng khó có thể vượt ra khỏi phạm vi tư vấn tại chỗ.

Kết quả tổng quan cho thấy vai trò của dược sĩ cộng đồng đang chuyển dịch mạnh mẽ từ cấp phát thuốc đơn thuần sang cung ứng dịch vụ chăm sóc sức khỏe toàn diện. Sự thay đổi này đòi hỏi người dược sĩ cộng đồng không những chỉ có kiến thức chuyên môn về dược lý, dược lâm sàng, thông tin thuốc mà còn cần những kỹ năng tư vấn, giao tiếp, đánh giá lâm sàng cơ bản và khả năng phối hợp liên ngành [8]. Các mô hình quốc tế chứng minh rằng việc tích hợp dược sĩ cộng đồng vào hệ thống chăm sóc ban đầu giúp giảm tải cho bệnh viện, cải thiện chất lượng điều trị và tăng sự hài lòng của bệnh nhân.

Tại Việt Nam, dù đã có nhiều tiến bộ nhưng vai trò của dược sĩ cộng đồng vẫn chưa được nhìn nhận đầy đủ. Việc mở rộng đào tạo, cập nhật chương trình theo hướng thực hành và thực tế hơn, gắn kết với các tổ chức y tế là điều cấp thiết [9]. Đồng thời, hành lang pháp lý cũng cần hoàn thiện hơn để dược sĩ cộng đồng có thể chủ động cung cấp dịch vụ chăm sóc sức khỏe nói chung bao gồm cả việc tư vấn tiêm chủng, tầm soát bệnh không lây nhiễm, hỗ trợ cai thuốc lá...

Rào cản lớn nhất đối với sự chuyển dịch vai trò của dược sĩ cộng đồng tại Việt Nam là rào cản về nhận thức và cơ chế hợp tác [11], [12]. Vẫn còn tồn tại một định kiến coi dược sĩ chỉ là người cấp phát thuốc, và mối quan hệ giữa bác sĩ và dược sĩ vẫn còn lỏng lẻo. Bệnh nhân thường có thói quen tìm đến bác sĩ cho mọi vấn đề sức khỏe, thay vì tận dụng kiến thức của dược sĩ cho các bệnh thông thường hoặc theo dõi điều trị.

Tuy nhiên, chính bối cảnh này lại mở ra những cơ hội to lớn. Sự bùng nổ của các chuỗi nhà thuốc hiện đại tại Việt Nam đang là một chất xúc tác mạnh mẽ cho sự thay đổi. Không giống như các nhà thuốc nhỏ lẻ, các chuỗi lớn có đủ nguồn lực để:

- Đầu tư vào công nghệ: xây dựng hệ thống quản lý dữ liệu khách hàng nội bộ.
- Chuẩn hóa quy trình: triển khai các quy trình tư vấn và chăm sóc đồng bộ trên toàn hệ thống.
- Đào tạo nhân lực: tổ chức các chương trình đào tạo liên tục để nâng cao kỹ năng cho đội ngũ dược sĩ.

Họ có tiềm năng trở thành những đơn vị tiên phong trong việc thí điểm các mô hình chăm sóc tích hợp, tạo ra bằng chứng về hiệu quả và thúc đẩy sự thay đổi chính sách từ cấp vĩ mô.

5. KẾT LUẬN

Dược sĩ cộng đồng đóng vai trò then chốt trong hệ thống y tế hiện đại thông qua việc cung cấp thuốc, tư vấn, giáo dục sức khỏe và phối hợp điều trị. Kinh nghiệm quốc tế cho thấy việc phát huy vai trò của dược sĩ cộng đồng góp phần tăng hiệu quả sử dụng thuốc, nâng cao chất lượng điều trị và thúc đẩy y tế công bằng. Tại Việt Nam, cần tiếp tục thúc đẩy đào tạo, pháp lý và chính sách để phát huy tiềm năng to lớn của lực lượng này trong tương lai.

LỜI CẢM ƠN

Tác giả xin chân thành cảm ơn Trường Cao đẳng Dược Trung ương Hải Dương, các chuyên gia trong lĩnh vực dược cộng đồng, và các tổ chức đã hỗ trợ tài liệu và chia sẻ thông tin quý báu giúp hoàn thành bài viết này.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] World Health Organization. The Role of the Pharmacist in the Health Care System. Geneva: WHO, 1994.
- [2] Trần Văn Lượng. Phát triển mô hình dược sĩ cộng đồng tại Việt Nam. Tạp chí Y Dược học Cộng đồng, 2021, 61 (4): 24-30.
- [3] World Health Organization. The role of the pharmacist in the health care system: preparing the future pharmacist. Report of a third WHO Consultative Group on the Role of the Pharmacist, Vancouver, Canada, 27-29 August 1997. Geneva: WHO, 1997.
- [4] International Pharmaceutical Federation (FIP). Advanced pharmacy services: a vision for community pharmacy. The Hague: FIP, 2022.
- [5] Pharmaceutical Group of the European Union (PGEU). Pharmacy 2030: A Vision for Community Pharmacy in Europe. Brussels: PGEU, 2020.
- [6] Canadian Pharmacists Association. Pharmacists in Canada: Key Facts and Figures. Ottawa: CPhA, 2023.
- [7] Ministry of Health Vietnam. National Strategy for Pharmaceutical Development to 2030. Hanoi: MOH, 2020.
- [8] George P.P, Molina J.A.D, Cheah J, Chan S.C, Lim B.P. The Evolving Role of the Community Pharmacist in Chronic Disease Management - A Literature Review. Annals Academy of Medicine Singapore, 2010, 39 (11): 861-867.
- [9] Nguyễn Thị Minh và cộng sự. Vai trò của dược sĩ cộng đồng trong chăm sóc sức khỏe ban đầu. Tạp chí Y học Thực hành, 2022, 108 (12): 45-50.
- [10] Nguyễn Hoàng. Mô hình “NetCare” tại Thụy Sĩ: Liên kết bác sĩ và dược sĩ. Tạp chí Y tế Công cộng, 2023, 64 (6): 33-38.
- [11] Doan N. The evolving role of community pharmacists in Southeast Asia. Journal of Global Health, 2023, 13 (1): 12001.
- [12] FIP-UNESCO UNITWIN. Pharmacy education and workforce development: a global overview. The Hague: FIP, 2021.